

Bydgoszcz, 6 września 2017 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.31.2017.JDa/RK

Pani

██████████
wz. Kierownika
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Gen. J. Hallera 19
87-140 Chełmża

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r. poz.1477) w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Gen. J. Hallera 19, 87-140 Chełmża (zwanym dalej MOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 17, 18, 22 sierpnia 2017 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- J.D. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
 - R.K. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
- na podstawie Upoważnienia Nr 507/2017 z dnia 4 sierpnia 2017 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2015 r. do 16 sierpnia 2017 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. ██████████ – wz. Kierownika MOPS, p. ██████████ - asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

MOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 26 października 2006 r., przyjętego Uchwałą Nr XXXIII/272/06 Rady Miejskiej Chełmży. W dokumencie nie uwzględniono ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 1 kwietnia 2016 r., wprowadzonego Zarządzeniem Kierownika MOPS Nr 2/MOPS/16. W powyższym dokumencie uwzględniono stanowisko asystenta rodziny, jednakże nie zawarto wszystkich zadań przez niego realizowanych, o których mowa w ww. ustawie.

Burmistrz Miasta Chełmży upoważnił p. Hannę Maciejewską - Kierownika MOPS Zarządzeniem Nr 14/SOR/13, z dnia 1 marca 2013 r., do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji. Na czas nieobecności ww. Kierownika zastępstwo pełni p. [REDAKTOWANE], która posiada również stosowne upoważnienie.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono komórki realizującej zadania asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina opracowuje i realizuje 3-letni gminny program wspierania rodziny na lata 2015-2017, który został przyjęty Uchwałą Nr IV/28/15 Rady Miasta Chełmża z dnia 19 marca 2015 r.

W opracowanym dokumencie głównym celem programu jest tworzenie i doskonalenie systemu wspierania rodzin mających trudności w samodzielnym wypełnianiu funkcji wobec dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii związanych z opieką, wychowaniem i ich ochroną przed następstwami kryzysu. Dokonano diagnozy potrzeb środowiska lokalnego i na tej podstawie sformułowano cele szczegółowe. Cele mają wskaźniki i są realistyczne. Wszyscy realizatorzy angażują się w wykonanie ww. programu. Program ma charakter otwarty, będzie polegał na ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb.

W okresie objętym kontrolą Kierownik MOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Przedstawienie potrzeb związanych w tym zakresie, zgodnie z art.179 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nastąpiło w 2015 i 2016 r. po terminie. Sprawozdanie za 2015 r. zostało przekazane do Rady Miasta w dniu 25 marca 2016 r., przedstawione na posiedzeniu w dniu 27 kwietnia 2016 r. Kolejne za 2016 r. przekazane do Rady Miasta w dniu 5 kwietnia 2017 r., przedstawione zostało na posiedzeniu w dniu 27 kwietnia 2017 r.

W okresie objętym kontrolą MOPS zatrudniał następujących asystentów rodziny:

- p. [REDAKTOWANE] – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 kwietnia 2016 r. do 31 marca 2017 r.,
- p. [REDAKTOWANE] - w ramach umowy o pracę od 1 maja 2014 r. do 31 grudnia 2015 r.,
- p. [REDAKTOWANE] – w ramach umowy o pracę od 6 marca 2013 r. do chwili obecnej.
- p. [REDAKTOWANE] - w ramach umowy o pracę od 14 kwietnia 2017 r. do chwili obecnej.

Asystenci obejmowali pomocą :

- w 2015 r. 34 rodziny, w tym trzy przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2016 r. 36 rodzin, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- w 2017 r. (do dnia 16 sierpnia) 40 rodzin, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W aktach osobowych znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy, z wyjątkiem dokumentacji asystenta p. ██████████, w których brakowało powyższych oświadczeń.

Dokumentacja kadrowa asystentów rodziny zawiera *zakres czynności*, w którym ujęto wszystkie zadania zgodnie z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci podnosili swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Zgodnie z art. 17 ust.4 ustawy asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej. Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta. Powyższe informacje ujmowane były w kwestionariuszu wywiadu środowiskowego i znajdowały się w teczkach osobowych rodzin asystenta i pracownika socjalnego.

Dotychczas nie podpisywano zgody na współpracę z rodziną w oparciu o art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wspieranie rodziny prowadzone było za jej ustną zgodą i aktywnym udziałem.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystent dokumentował swoją pracę poprzez: diagnozę rodziny, plany pracy z rodziną, dziennik pracy asystenta, zeszyt wizyt w środowisku, sprawozdania z pracy z rodziną. Nie w każdym przypadku asystenci dokonywali okresowych ocen sytuacji rodziny systematycznie, z uwagi na zmianę asystenta przydzielanego do rodziny. Częstotliwość wejść w środowisko asystenta była adekwatna do potrzeb rodziny.

Nie wszystkie plany pracy zawierały terminy realizacji działań oraz przewidywane efekty, co jest niezgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem.*

Asystent rodziny prowadził monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną. Monitoring prowadzony był przez minimum 3 miesiące, wejścia w środowisko odbywały się raz na miesiąc. Wizyty w środowisku były dokumentowane poprzez sporządzanie notatek.

Decyzja o zaprzestaniu lub dalszej współpracy asystenta z daną rodziną podejmowana jest wspólnie z asystentem, pracownikiem socjalnym i Kierownikiem MOPS przy okazji sporządzenia okresowej oceny sytuacji rodziny. Zakończenie współpracy następuje na skutek osiągnięcia głównego celu założonego w planie pracy, w wyniku zmiany miejsca zamieszkania przez rodzinę poza teren gminy lub rezygnacji rodziny.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.*

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników socjalnych i asystenta rodziny, a także dzięki ścisłej współpracy z innymi służbami tj.: placówkami oświatowymi, ośrodkiem zdrowia, policją oraz środowiskiem lokalnym. Zależnie od potrzeb rodziny i sytuacji dziecka, podejmowane są stosowne działania.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy funkcjonuje placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w postaci Ogniska Wychowawczego „Caritas”. Placówka obejmuje około 50 dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, która zapewnia opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zajęcia sportowe oraz dożywianie.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, psychologicznego, prawnego, terapeutycznego) poprzez możliwość konsultacji na terenie gminy.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*

- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym gminy nie ponosiły kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Z informacji przekazanych przez wz. Kierownika MOPS wiadomo, iż nie była prowadzona dotychczas żadna kampania informująca środowisko lokalne o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansuje koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2015 r. - wydatkowano kwotę: 36.223,26 zł,
- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 57.529,64 zł,
- w 2017 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 64.243,16 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej-*

Asystenci rodziny współpracują z rodziną biologiczną, której dzieci zostały czasowo umieszczone w pieczy zastępczej. Nie uczestniczą w opracowaniu planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej oraz nie uczestniczą w Zespołach ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka. Asystenci na bieżąco utrzymują kontakt telefoniczny, rzadziej osobisty z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2015 r. w dniu 16 lipca 2015 r.,
- b) za II półrocze 2015 r. w dniu 25 stycznia 2016 r.,
- c) za I półrocze 2016 r. w dniu 14 lipca 2016 r.,
- d) za II półrocze 2016 r. w dniu 18 stycznia 2017 r.,
- e) za I półrocze 2017 r. w dniu 30 czerwca 2017 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

¹ Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 446/2016 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 30.12.2016, w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności MOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania obowiązujących przepisów prawa. Istniejący stan rzeczy może skutkować nieprawidłowym funkcjonowaniem jednostki pod względem organizacyjnym oraz niepełnym wykonywaniem ustawowych zadań. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, MOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Kierownik MOPS p. Hanna Maciejewska.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Wprowadzić zmiany w Statucie, uwzględniające realizację przez Ośrodek zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania - do końca listopada br.
2. Dokonać korekty Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka, w celu wyodrębnienia wszystkich zadań asystenta rodziny, wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej. Termin wykonania – do końca września br.
3. Określać w każdym planie pracy z rodziną terminy działań oraz ich przewidywane efekty zgodnie z art. 15 ust. 3. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
4. Systematycznie dokonywać okresowych ocen sytuacji rodziny nie rzadziej niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
5. Dopełniać obowiązku składania Radzie Miasta, w terminie do 31 marca każdego roku, rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiania potrzeb związanych w tym zakresie zgodnie z art.179 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
6. Opracowywać plan pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej zgodnie z art.15 ust.1 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania – na bieżąco
7. Wprowadzić druk zgody na współpracę rodziny z asystentem rodziny, w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z art. 8 ust. 3 wspomnianej ustawy. Termin wykonania - na bieżąco.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)